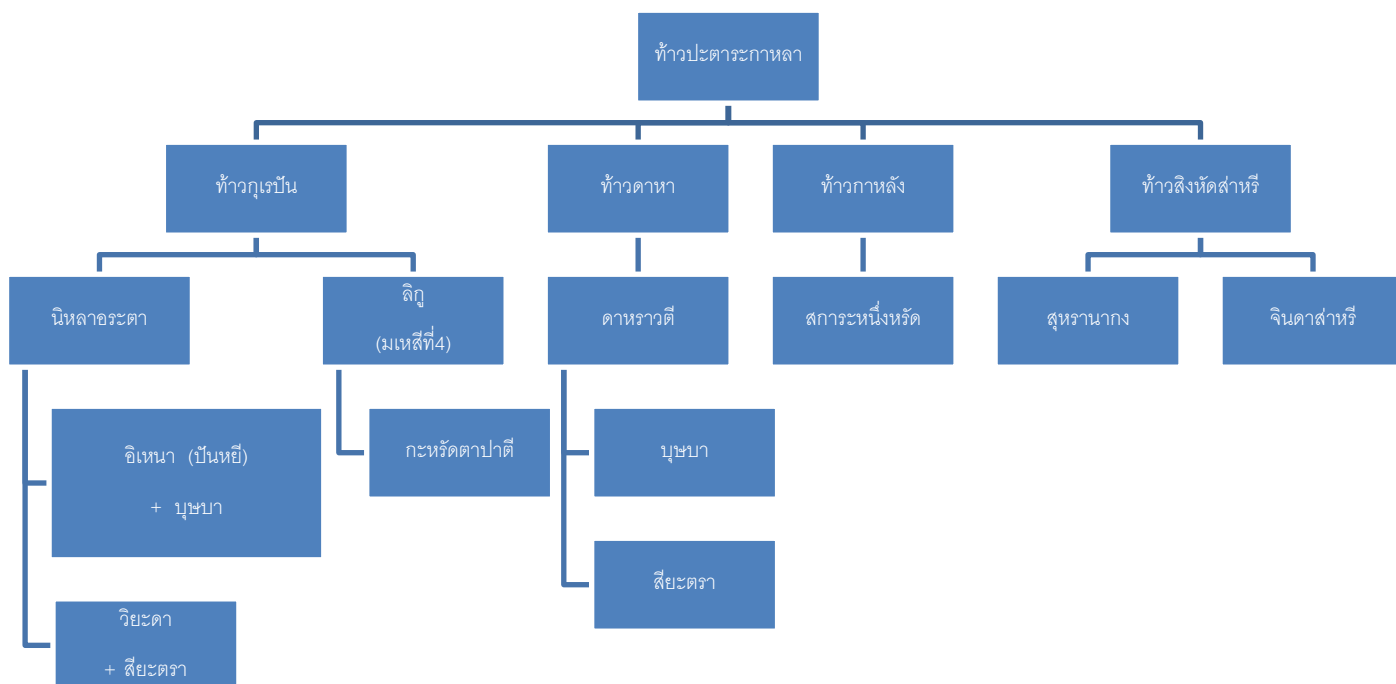
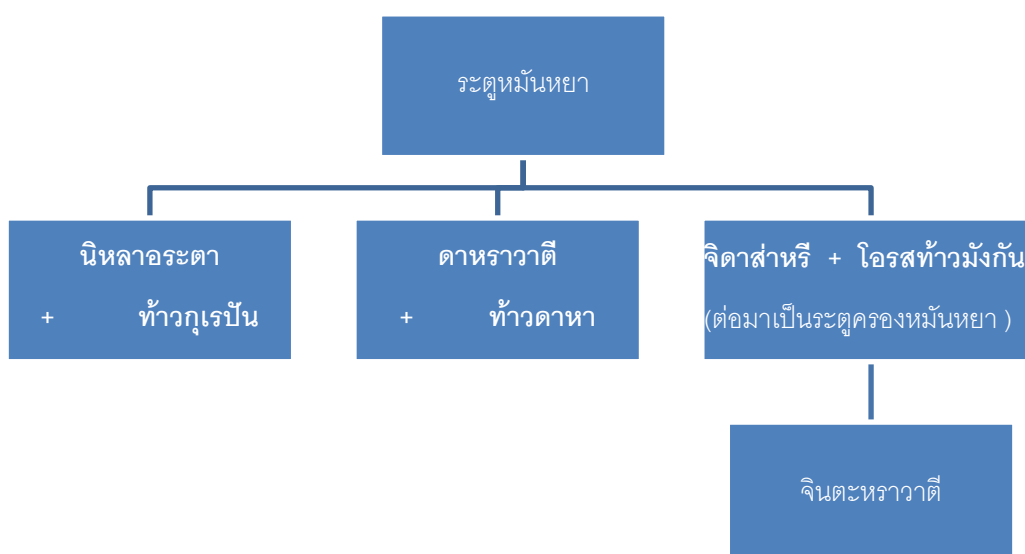

แผนภูมิวงศ์เทวา

แผนภูมิเมืองหมันหยยา

เรื่องย่ออิเหนา

เนื้อเรื่องตอนที่ 1 บ้านเมืองและกำเนิดตัวละคร

ในทศวรรษโบราณ มีกษัตริย์ปกครองเมืองใหญ่เมืองน้อย กษัตริย์วงศ์เทวาซึ่งถือว่าเป็นชาติตระกูลสูงสุด ด้วยสืบเชื้อสายมาจากเทวดา ใช้คำนำหน้าพระนามว่า **ระเด่น** ส่วนกษัตริย์นอกวงศ์นั้น ใช้คำว่า ระตู เริ่มต้นบทละครเรื่องนี้ กล่าวถึงกษัตริย์วงศ์ 4 องค์ ต่างเป็นที่น้องร่วมบิดามารดา ทรงพระนามว่า **ท้าวกูเรปัน ท้าวดาหา ท้าวกาหลัง ท้าวสิงห์** ครองเมือง 4 เมือง ซึ่งมีชื่อเช่นเดียวกับพระนามกษัตริย์ ทุกพระองค์ ต่างก็มีมเหสี 5 องค์ ตามประเพณี เรียงลำดับศักดิ์ คือ **ประไพสุหรี มะเดหี มะโต ลี และมหาหลา** **ประไพสุหรี**ของท้าวกูเรปันและท้าวดาหา **นั้น เป็นธิดาของกษัตริย์หมัน**หยาเมืองใหญ่อีกเมืองหนึ่ง จึงทำให้เมืองหมันหยามีความเกี่ยวข้องกับกษัตริย์วงศ์เทวามากขึ้น **ท้าวกูเรปัน**มีโอรสกับลี้ขององค์หนึ่งทรงพระนามว่า **กระหัดตะปาดิ** ซึ่งได้หมั้นไว้กับ**บุษบารกา** ธิดาของท้าวกาหลังซึ่งเกิดจากลี้ ต่อมาพระองค์ปรารถนาจะให้ประไพสุหรีมีโอรสบ้าง จึงได้ทำพิธีบวงสรวง ก่อนประไพสุหรีทรงครรภ์ก็ได้สุบินว่า พระอาทิตย์ทรงกลดลอยมาตกตรงหน้า และนางรับไว้ได้ เมื่อประสูติก็เกิดอัศจรรย์ต่าง ๆ เป็นนิมิตดี **องค์ปะตาระกาหลา**ซึ่งเป็นเทวดาดันวงศ์บนสวรรค์ เหาะนำ**กริษา**มาประทานให้ พร้อมทั้งจารึกนามโอรสด้วยว่า **อิเหนา** ต่อมาประไพสุหรีได้ธิดาอีกหนึ่งองค์ พระนามว่า **วิยะดา** ฝ่ายท้าวดาหาประไพสุหรีก็ประสูติธิดาได้พระนามว่า **บุษบา** ขณะประสูติก็เกิดอัศจรรย์ก็มี กลิ่นหอมตลบทั่วเมือง หลังจากประสูติบุษบาแล้ว ประไพสุหรีก็ประสูติโอรสอีก **พระนามสิยะตรา**

ท้าวกาหลังมีธิดา พระนามสะการะหนึ่งหัด ท้าวสิงห์หัดสำหรับมีโอรส พระนามสุหรานาง และธิดาพระนามจินดาสำหรับ กษัตริย์ในวงศ์เทวาจึงได้จัดให้มีการตุนาหงันกันขึ้น ระหว่างโอรสและธิดาในวงศ์เดียวกัน โดยให้ อิเหนาหมั้นไว้กับบุษบา กระหัดตะปาดิกับบุษบารกา สิยะตรากับวิยะดา สุหรานางกับสะการะหนึ่งหัด แต่ก่อนจะมีการแต่งงาน ความยุ่งยากก็เกิดขึ้น

เนื้อเรื่องตอนที่ 2 ความขัดแย้ง ต้นเหตุของความยุ่งยาก

จุดเริ่มต้นที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ตัวละครประกอบความยุ่งยาก และเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมายอันเป็นการดำเนินเรื่องของบทละครเรื่องนี้ **เกิดจากอัยยิกา**ของอิเหนาที่เมืองหมันหยาสิ้นพระชนม์ อิเหนาจึงเสด็จไปในงานพระเมรุแทน ท้าวกูเรปัน แต่เสร็จพิธีแล้วอิเหนาไม่ยอมกลับ **เพราะหลงรักนาง จินตะหรา** ธิดาท้าวหมันหยา จน**ท้าวกูเรปัน**ต้องมีสารไปเตือน เมื่อกลับมากรุงกูเรปันแล้วและใกล้เวลาอภิเษกกับบุษบา อิเหนาก็ไม่ใคร่เต็มใจ จึงออกอุบายทูลลาพระบิดาไปประพาสป่า แล้วปลอมองค์เป็น **ปันหยีหรือโจรป่า** นามว่า**มิสาระปันหยี** คุมไพร่พลรุกรานเมืองต่าง ๆ เมื่อเสด็จไปถึงเมืองใดก็ได้เมืองนั้นเป็นเมืองขึ้น ระตูหลายเมืองได้ถวายโอรสและธิดาให้ ที่สำคัญคือ **ระตูปันจะรากันและระตูปักมาหงัน** ได้ถวายธิดาคือ **มหาหรัสมิและสะการาวดี** ซึ่งต่อมาได้เป็นชายาของอิเหนา และถวายโอรสคือ**สังคามาระดา** ซึ่งอิเหนายกย่อง

ให้เป็นน้องและเป็นทหารคู่ใจ กองทัพของป็นหิธรอนแรมไปจนถึงเมืองหมันหย่า ท้าวหมันหย่าไม่กล้าต่อสู้และยอมยกธิดาให้ แต่พอรู้ว่าป็นอิเหนา ท้าวหมันหย่าไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญา อิเหนาจึงลอบเข้าหานางจินตหราและได้เสียกัน ท้าวหมันหย่าก็ไม่สามารถแก้ไขอะไรได้

พอถึงกำหนดการอภิเษก **ท้าวดาหาก็มีสารถึงท้าวกูเรป็น** ให้เตรียมพิธีอภิเษก แต่อิเหนาบอกปิด ทำให้ท้าวดาหาโกรธมาก จึงประกาศจะขกนุชบาให้กับใครก็ได้ที่มาขอ

ด้านเมืองลำสำ จรกา กษัตริย์รูปชั่วตัวดำ (น้องชายของท้าวลำสำ)อยากมีคู่มากจึงให้ช่างไปวาดรูปธิดาเมืองต่างๆมา ช่างได้รูปนางนุชบามา ๒ รูป รูปหนึ่งปะตาระกาภาลา(ปู่ของอิเหนา) ได้เอารูปหนึ่งไปทิ้งไว้ที่โคนต้นไม้เพื่อจะสั่งสอนอิเหนา

ฝ่ายจรกาเมื่อเห็นรูปของนางนุชบาก็หลงรัก และขอให้พี่ชายไปสูxonนางนุชบาให้ ท้าวดาหาก็ยอมขกนางนุชบาให้ วิหยาสะก่าได้พบรูปของนางนุชบาในป่าก็หลงรักอีก จึงบอกให้ท้าวกะหมังกุหนิง(พ่อ) ไปสูxonนางนุชบาให้ แต่ท้าวดาหาก็ปฏิเสธเพราะขกให้จรกาไปแล้ว ท้าวกะหมังกุหนิงจึงยกทัพไปตีเมืองดาหาเพื่อชิงตัวนางนุชบา ท้าวดาหาจึงขกกำลังจากพระเชษฐาและพระอนุชา ท้าวกูเรป็นมีคำสั่งให้อิเหนาไปช่วยรบ อิเหนาจึงจำใจต้องจากนางจินตหราและขกกองทัพไปช่วยรบ การศึกครั้งนี้ อิเหนามีชัยชนะ ท้าวกะหมังกุหนิงถูกอิเหนาฆ่าตายและโอรสคือวิหยาสะก่าถูกสังคามาระต่าฆ่าตาย กองทัพที่ล้อมเมืองดาหาก็แตกพ่ายไป เมื่อชนะศึกแล้ว อิเหนาก็ได้เข้าเฝ้าท้าวดาหาและได้พบกับนุชบา อิเหนาได้เห็นความงามของนุชบาก็หลงรักและเสียชย พยายามหาอุบายอยู่ในเมืองดาหาต่อไป และพยายามหาโอกาสใกล้ชิดนุชบา โดยอาศัยสียะตราเป็นสื่อรัก อิเหนาพยายามหาวิธีการทุกทางเพื่อจะได้นุชบาเป็นของตน เช่นตอนที่ท้าวดาหาไปไ้บนที่เขาวิลิตสมาหรา อิเหนาได้แอบสลักสารบนกลีบดอกปะหนัน (ลำเจียก) ใ้หานาง แอบเข้าไปในวิหารพระปฎิมา ตรัสตอบคำถามแทนพระปฎิมา ดื้อนค้ำความมาดับไฟแล้วแอบมากอดนาง ตลอดจนคาคคั่นมะเดหวิให้ช่วยเหลือตน เป็นต้น และเมื่อท้าวดาหาจะจัดพิธีอภิเษกระหว่างนุชบากับระตुरกา อิเหนาก็ใช้วิธีการสุดท้ายโดยการทำอุบายเผาเมือง แล้วลอบพานางนุชบาหนีออกจากเมืองไปซ่อนในถ้ำที่เตรียมไว้ และได้นางเป็นมเหสี

เนื้อเรื่องตอนที่ 3 ปัญหาใหม่ และการมะงุมมะงาหรา

หลังจากอิเหนากับนุชบาเข้าใจกันแล้ว ก็เกิดความยุ่งยากใหม่ขึ้นกับตัวละครอีก เพราะองค์ปะตาระกาหลาทรงพิโรธอิเหนาที่ก่อเหตุวุ่นวายมาตลอด จึงคลบนันดาลให้ลมหอบเอานางนุชบาพร้อมพี่เลี้ยงสองนาง ไปตกในเมืองปะมอดัน ขณะที่อิเหนาเข้าไปในเมืองดาหาเพื่อแก้สงสัย อิเหนากลับมาไม่พบนุชบาก็ปลอมองค์เป็นป็นหิธรออกตามหาพร้อมกับนำวิยะดาไปด้วยกับตน โดยให้ปลอมเป็นป็นหิธรชื่อเคนหลงหนึ่งหรั้ด ผ่านเมืองใดก็รับฟุงเอาไปเป็นเมืองขึ้นไปตลอดรายทาง จนถึงเมืองกาหลัง จึงได้เข้าไปขกพักอาศัยอยู่ด้วย

ส่วนบุษบา หลังจากลมหอบไปยังเมืองปะมอดันแล้ว องค์กรปะตาระกาหลา ก็สำแดงตนบอกเล่าเรื่องราวให้ทราบว่าเป็นการลงโทษอิเหนา ทั้งสองจะต้องผจญความลำบากอยู่ระยะหนึ่ง จึงจะได้พบกัน องค์กรปะตาระกาหลาได้แปลงตัวบุษบาให้เป็นชาย มอบกริชจารึกพระนามว่ามีสาธุณากรรม ให้มีความสามารถทางการรบ หลังจากนั้น อุณากรรมเดินทางเข้าเมืองปะมอดัน ท้าวปะมอดันรับเลี้ยงไว้เป็นโอรส ต่อมาอุณากรรมกับพี่เลี้ยงก็ยกพลออกเดินทางเพื่อตามหาอิเหนา ผ่านเมืองใดเจ้าเมืองไม่อ่อนน้อมก็รบพุ่งได้ชัยชนะหลายเมือง จนกระทั่งถึงเมืองกาหลัง ได้พบกับป็นหีย ทั้งสองฝ่ายต่างก็เคลงใจว่าอีกฝ่ายคือบุคคลที่ตนเที่ยวหา แต่ก็ไม่กล้าเปิดเผยตัว ได้แต่สังเกตและคุมเชิงกันอยู่ที่เมืองกาหลัง ป็นหียและอุณากรรมได้เข้าอ่อนน้อมต่อท้าวกาหลัง ท้าวกาหลังก็ทรงโปรดทั้งสองเหมือนโอรส ต่อมาเมื่อมีศึกมาประชิดเมืองเพราะท้าวกาหลังไม่ยอมยกธิดา คือสะการะหนึ่งหรัดีให้ ป็นหียและอุณากรรมอาสารบและสามารถชนะศึกได้อย่างง่ายดาย เหตุการณ์นี้ทำให้ป็นหีย อุณากรรมและสะการะหนึ่งหรัดีใกล้ชิดสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น ทำให้อุณากรรมกลัวความจะแตกว่านางเป็นหญิง กอปรกับต้องการติดตามหาอิเหนาต่อไป จึงทูลลาท้าวกาหลังกลับเมืองปะมอดัน แต่นางออกอุบายให้ทหารกลับเมืองตามล่าพี่ ส่วนนางกับพี่เลี้ยงหนีไปบวชชี (แอหนัง) เพื่อหาทางหลบหนีการตามพิวพันของป็นหีย ฝ่ายสียะตราแห่งเมืองคานา ครั้นทำพิธีโสกันต์เสร็จก็แอบหนีพระบิดาปลอมตัวเป็นปัจจุเหรีจ โจรป่าชื่อ ย่าหรัน ออกเดินทางหาอิเหนาและบุษบา องค์กรปะตาระกาหลาแปลงเป็นนกยูงมาล่อย่าหรัน ไปถึงเมืองกาหลังได้เข้าเฝ้าและพำนักอยู่ในเมือง ต่อมาย่าหรันและป็นหียเกิดต่อสู้กัน เพราะเกนหลงหนึ่งหรัดีเป็น ดันเหตุ ในที่สุดอิเหนาและสียะตราก็จำกันได้ เพราะมองเห็นกริชของกันและกัน

ต่อมาป็นหียทราบว่ามีแอหนังบวชบนภูเขา รูปร่างละม้ายบุษบา จึงออกอุบายปลอมตัวเป็นเทวดา หลอกนางมายังเมืองกาหลัง เมื่อป็นหียพิศดูนางก็ยิ่งละม้ายนางบุษบา แต่พอเห็นกริชของนาง ชื่ออุณากรรมก็เข้าใจว่านางเป็นชายาของอุณากรรม ฝ่ายพี่เลี้ยงของป็นหียคิดเล่นหนังกดสอบแอหนัง โดยผูกเรื่องตามชีวิตจริงของอิเหนากับบุษบาทุก ๆ ตอน นางแอหนังฟังเรื่องราวก็ร้องไห้คร่ำครวญ ทั้งสองฝ่ายจึงจำกันได้ อิเหนาจึงให้นางสึกจากชี ระเด่นทั้งสี่ คือ อิเหนา บุษบา สียะตรา และวียะดา จึงพบกันและจำกันได้หลังจากด้นด้นติดตามกันโดยปราศจากทิศทาง (มะงุมมะงาหรา) เสียเวลานาน

เนื้อเรื่องตอนที่ 4 ปิดเรื่อง

กษัตริย์วงศ์เทวาได้มาพร้อมกัน ณ เมืองกาหลัง หลังจากทราบเรื่องและเข้าใจกันดีแล้ว จึงได้มีการอภิเษกสมรสกันขึ้นระหว่างคู่ตุนาหงันในวงศ์เทวา พร้อมทั้งอภิเษกธิดาระตูอื่น ๆ เป็นมเหสีกษัตริย์วงศ์เทวา จนครบตำแหน่ง เช่น อิเหนาอภิเษกกับบุษบาและจินตะหรา โดยบุษบาเป็นประไพหมสุหรีฝ่ายซ้าย จินตะหราเป็นประไพหมสุหรีฝ่ายขวา สะการะวาดีเป็นมะเดหวีฝ่ายขวา มาหารัศมีเป็นมะเดหวีฝ่ายซ้าย บุษบาวิไลเป็นมะโตฝ่ายขวา บุษบากันจะหนาเป็นมะโตฝ่ายซ้าย ระหนากะระดิกาเป็นลิกูฝ่ายขวา อรสาณาริเป็นลิกูฝ่ายซ้าย สุหรันกันจาสำหรับ เป็นเหมาหลาหงฝ่ายขวา หงยาหยาเป็นเหมาหลาหงฝ่ายซ้าย สียะตราอภิเษกกับวียะดา สุหรานากงกับสะการะหนึ่งหรัดี กะหรัดีตะปาตีกับบุษบาราภา สุหรานากงครองเมืองสิงหัดสำหรับ กะหรัดีตะปาตีครองเมืองกาหลัง.